

4. Комарницька О., Дем'янчук І. Арешт на тимчасово вилучене майно під час досудового розслідування через повноваження прокурора. *Вісник прокуратури*. 2016. № 1. С. 65-77.

Кондрич В.В.

*аспірант кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія»,
помічник адвоката*

РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ УЧАСТІ АДВОКАТА У ПРОЦЕСАХ З ВАКС

Українське сьогодення демонструє формування засад реалізації положень інституціонального та процесуального антикорупційного законодавства, а у суддів ВАКС, сторони захисту та обвинувачення, складається своя – специфічна, відмінна від інших галузей тактика процесуальної діяльності. Ось, минуло уже більше року від першого судового засідання Вищого антикорупційного суду, все ясніше починають проявлятися не тільки результати роботи Суду, з якими можна ознайомитися на веб-сайті «Єдиний державний реєстр судових рішень», а також і негативні тенденції.

Зокрема, гостро стоїть питання забезпечення гарантій адвокатської діяльності під час надання правової допомоги у антикорупційних провадженнях. 21 липня 2020 року відбулося спільне засідання голів Комітетів НААУ, присвячене саме порушенням прав адвокатів, які надають професійну правничу допомогу в судових провадженнях ВАКС [1]. Приводом для проведення заходу була активізація порушень прав адвокатів з боку правоохоронних органів та суддів Вищого антикорупційного суду – ідентифікація адвокатів з їхніми клієнтами, порушення процесуальних прав у ході судових засідань, інформаційна кампанія з дискредитації захисників та перешкоджання адвокатській діяльності з боку так званих активістів [2].

Адвокат В. Богатирь у своєму зверненні до НААУ акцентував увагу на невиконанні понад 30 судових рішень Генеральною прокуратурою та не допуску його до здійснення повноважень щодо захисту клієнта. В. Богатир розповів, що стосовно нього відкрите кримінальне провадження пов'язане фактично з виконанням ним рішення Конституційного Суду. У результаті обговорення голови комітетів НААУ вирішили ініціювати звернення до керівництва країни, правоохоронних органів, міжнародних та національних правничих організацій з приводу істотного порушення прав та законних інтересів адвокатів. Адвокат І. Черезов наголосив на тому, що ВАКС демонструє свавілля в судовому розгляді кримінальних проваджень, грубо порушує принципи змагальності та рівності сторін, позбавляє

права на захист, перетворює юристів у мовчазних статистів і забороняє їм реалізовувати визначені законом права [3].

Адвокат Р. Кравець повідомив про вручення йому підозри у скоєнні кримінальних правопорушень, передбачених статтями 255 та 351-2 Кримінального кодексу України, де зазначено, що адвокат діяв як пособник при вчиненні злочинною організацією злочину та «схиляв» клієнта до обрання саме такої стратегії та тактики захисту.

При цьому, способом для досягнення адвокатом Р. Кравцем «злочинної мети» є, на думку слідства, звернення з позовами та клопотаннями до суду в інтересах його клієнтів та до Вищої ради правосуддя з метою вплинути на виконання повноважень членів ВККС України. Керуючись нормами Конституції України та чинним законодавством, РАУ підкреслює, що права адвокатів захищені системою державних гарантій, серед яких у тому числі заборона ототожнення адвоката з клієнтом (стаття 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність») [4].

Варто нагадати, що Рада адвокатів України ухвалила рішення від 05.08.2020 № 47 «Про звернення до українських та міжнародних інституцій з питань порушення прав адвокатів у зв'язку з невиконанням правоохоронними органами судових рішень» у зв'язку з тим, що Генеральна прокуратура та ДБР системно порушують права адвокатів – не визнають їх стороною у кримінальному провадженні та не допускають до матеріалів провадження, ігнорують судові рішення [5]. Такі дії працівників правоохоронних органів свідчать про недотримання ними загальнообов'язкових принципів та засад здійснення кримінального судочинства, Конституції України та міжнародних правових актів.

Крім постійних законодавчих змін, адвокати повинні боротися зі спробами деяких суддів Вищого антикорупційного суду звести участь адвоката у процесі до формальної присутності. З іншого боку, система контролю «peer review», яку планує запровадити Міністерство юстиції, загрожує розкриттям адвокатської таємниці та додатковим тиском на захисників. НААУ запропонувала ВАКС скласти план заходів щодо інституційної співпраці, зокрема: запровадити практику поширення професійної етики між ВАКС і адвокатською спільнотою; забезпечити конституційні принципи і засади правосуддя на основі верховенства права і питання конституційної легітимності антикорупційної системи.

Вдало описує вище описаний стан відносин адвокатури з ВАКС лист Голови Ради адвокатів Київської області П. Бойка до даного суду. У тексті листа вказується, що Вищий антикорупційний суд публічно оголосив про наміри жорстко боротися з будь-якими проявами зриву адвокатами судових засідань. Усяке нез'явлення адвоката в судові засідання розцінюється суддями як зловживання правами та порушення правил адвокатської етики. Судді реагують на такі випадки зверненням до КДКА з вимогою

притягнути адвокатів до дисциплінарної відповідальності та призначають обвинуваченим захисників з безоплатної правової допомоги за правилами залучення захисника для окремої процесуальної дії. Йдеться у листі про те, що боротьба зі зривами судових засідань є похвальною, якщо це свідоме та недобросовісне затягування судового процесу, і тут адвокатська спільнота на стороні суду.

У листі зазначається, що на сьогодні адвокати сприймають дії Вищого антикорупційного суду як оголошення їм війни, як тиск, як принизливе та упереджене ставлення до адвокатів і демонстрацію широкій публіці, що ніхто в суді з адвокатами не збирається церемонитися. Коло учасників кримінального процесу досить широке, але чомусь саме адвокати наперед «призначені» Вищим антикорупційним судом відповідальними за будь-які зриви судових засідань і винними в затягуванні судових процесів.

Тобто на теперішній час складається такий стан речей, коли новоутворена система, не тільки у виді ВАКС, також й НАБУ, й САП, зіткнулася зі ще однією проблемою – неготовності самих українців, тим паче юристів високого класу нести справедливість у суспільство та забезпечити розбудову правової держави.

Список використаної літератури:

1. НААУ скликає засідання комітетів з приводу порушень прав адвокатів з боку суддів ВАКС URL: https://zib.com.ua/ua/143613-naau-sklikae_zasidannya_komitativ_z_privodu_porushen_prav_ad.html.

2. Розпочалося засідання комітетів НААУ щодо порушень прав адвокатів (трансляція) URL: <https://unba.org.ua/news/5694-rozpochalosya-zasidannya-komitativ-naau-shodo-porushen-prav-advokativ-translyaciya.html>.

3. В САУ еще раз констатировали случаи открытой войны против института адвокатуры. URL: https://zib.com.ua/ru/143756-v_sau_esche_raz_konstatirovali_sluchai_otkritoy_voyni_protiv.html.

4. У НААУ взялися за проблему ототожнення адвокатів з клієнтами URL: https://zib.com.ua/ua/144253-u_naau_vzyalisya_za_problemu_ototozhnennya_advokativ_z_klien.html

5. Про звернення до українських та міжнародних інституцій з питань порушення прав адвокатів у зв'язку з невиконанням правоохоронними органами судових рішень URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2020-08-05-r-shennya-rau-47_5f4637af1b899.pdf

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент ***Ковальчук Інна Сергіївна***